

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja 10. in 25. dne
vsakega mesca.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6.

Izdaja
Franc Ullreich, Dunaj.

Lastnik: Avstr. krščanska
tobačna delavska zveza.

Odgovorni urednik:
Mihael Moškerc.

Tisk Katoliške tiskarne v Ljubljani.

Št. 30.

V Ljubljani, dne 25. avgusta 1918.

Leto XI.

Več življenja!

Tobačni delavci, tobačne delavke! Ali berete pazljivo Vaš Glasnik, ki je obenem Vaš branik in nezavzemljivi strelski jarek? Seveda ga berete, o tem sem trdno prepričan. Če je še kdo med Vami, da ne zna brati delavskih časopisov, poučite ga, da mora »Glasnik« brati, ker če ga ne bere, ne more vedeti, kaj se novega in zanimivega tobačnemu delavstvu zgodi in za kaj se mora tobačno delavstvo zanimati.

Dolgoletna vojska, tobačni delavci, tobačne delavke, je med vami kolikor toliko zamorila strokovnega združevalnega duha. Vem in vidim Vas, da sodelujete v raznih ljubljanskih in okoličanskih verskih družbah, v prosvitljenih in v gospodarskih organizacijah, ampak preveča me občutje, da peša kolikor toliko zavest o potrebi strokovnega združevanja med Vami. Pogrešam med Vami v strokovnem delu tistega živahnega vrvenja in življenja, ki mora biti, da strokovna organizacija živi. Vem: navajeni smo bili vsi, da si brez našega rajnega očeta dr. Kreka, kateremu so v nedeljo dne 18. avgusta odkrili prvi spomenik, nismo mogli shodov misliti. Kakor nas še vse boli ta prebritka zguba, le ne pozabimo, da bi nas naš rajni oče ne bil vesel, ko bi bil še živ med nami, če bi videl, da je strokovna organizacija tobačnega delavstva, ki ga je tako ljubil, recimo nekoliko zaspana, utrujena.

Utrujenosti, posledici vojske, se ne smemo udajati. Vojska zahteva strašnih žrtev tudi od Vas: tobačni delavci in delavke, toda tudi v teh strašnih časih ne pozabimo, da smo katoliško demokratično stanovsko zavedno delavstvo. Tega nikdar ne pozabimo in zavedajmo se, da naš svetovni nazor in naša stanovska korist zahtevati: pokažimo svetu, da smo in da živimo.

Drugo delavstvo že opaža, da je med nami premalo življenja, premalo živahnosti! Poglejte jih v Idriji, v Tržiču, v Kranju, na Koroškem Vaše sodelavske trpine:

kako se živahno združujejo kljub vojski. In če pazljivo prebirate »Glasnik«, tudi današnje številko, se prepričate, kako se gibljejo Vaši sodelavci in sodelavke drugih tvornic! Prirejajo kar rednih mesečnih shodov. In ljubljansko tobačno delavstvo? Prijatelji! Prijateljice! Tako ne gre, ne sme več iti naprej. Moramo se zbirati vsaj na mesečnih shodih, če ne, bo naš pokret, verjemite, še bolj uspaval, kakor zdaj, oprostite trdi izraz: drema. Ljubljanska krajevna skupina Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze mora prirejati vsaj mesečnih shodov, kakor jih prirejajo druge skupine. Ne smemo zaostajati za drugimi, ki smo jim šli pred vojsko z najlepšim zgledom naprej.

In agitacija za pristop v Avstrijsko krščansko tobačno delavsko zvezo je tudi popolnoma zaspala. Saj Vas je res nekaj članov, ampak vsak član in članica delaj na to, da ne bo niti enega delavca, delavke našega mišljenja v ljubljanski tobačni tvornici, ki ni član Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze!

Prijatelj! Prijateljice! Na plan! S korajžo in požrtvovalnostjo in z živahnostjo na agitacijo!

Spremembe določil o draginjskih dokladah.

Odredbeni list finančnega ministrstva z dne 12. junija 1918., ki je odredil nadaljevanje draginjskih doklad za računsko leto 1918/19, obsega kot delno »vzravnavanje trdot« tudi določilo o upoštevanju sorodnikov, ki jih vzdržujejo neoženjeni državni uslužbenci pri vračunavanju v rodbinske vrste.

Odredba pravi o tem v § 4., zadnji odstavek:

»Neoženjeni državni uslužbenci, ki žive s starimi starši, s starši ali brati in s sestrami v skupnem gospodinjstvu, se lahko smatrajo enakovrednim oženjenim brez otrok, če so dokazano skrbeli za preživljenje teh sorodnikov.«

V izvedbo teh določb je izšlo več odredb, ki ta določila deloma tudi razširjajo. Slovejo:

»Navedena ugodnost se lahko podeli tudi vdovelim delovnim osebam brez otrok.«

Če gre za neoženjene ženske državne uslužbenke v smislu zgorajšnjih določil, se smejo uvrstiti v drugi rodbinski razred. Predpogoj temu je, da neoženjena delovna oseba, bodisi moška ali ženska, vzdržuje sorodnika, ker je vsaj eden tega potreben.

Druga ugodnost je ta-le:

Če morajo skrbeti vdovele delovne osebe za otroka, ki je že prekoračil normalno starost, a ne more sam zmagati svojega preživljenja ali vsled pridobitne nesposobnosti in revščine se sam ne more preživeti, se sme taki delovni osebi podati podpora v znesku diference med prvim in drugim rodbinskim razredom.

Za vse te ugodnosti se mora vložiti kolkovana prošnja, kateri se morejo priložiti spričevalo o potrebi, oziroma o pridobitni nesposobnosti sorodniki. Odločitev o prošnji si je pridržalo glavno ravnateljstvo.

Kakor tudi pozdravljamo olajšavo, jo moramo le kritikovati.

Ne umevamo, kako je to, da se upoštevajo sorodniki le neoženjenih. Ali se ne pozna v sedanjih razmerah obstoj za delo nesposobnih sorodnikov tudi pri oženjenih? Minuli so tisti časi, ko ni bilo velikega pomena, če je jedel emen več ali manj v rodbini.

In tisti aparat prošnja in uradnih potrdil v vsakem posameznem slučaju. Koliko papirja in dela bodo zopet potrebovali? Ali ne morejo take reči v začetku petega vojne leta enostavneje rešiti? Zdi se, da so to storili, da lahko zahtevajo pristojbine kolkovanju. Take fiskalne sitnarije bi pač lahko delavcem v teh časih pregledali. Ali gre res državi za to, da odvzame svojim delavcem 2 K, če hočejo, da upošteva njih delodajalec njih gospodarski položaj?

Ustanovitev prehranjevalnih skladišč tobac. delavstvu.

Obširno smo poročali o korakih, ki smo jih podvzeli v vprašanjih, ki zdaj tobačno delavstvo najbolj zanimajo. O enem glavnem vprašanju že moremo poročati, kakšen uspeh se je dosegel.

Ko so posredovali zastopniki krščanskega delavstva dne 20. junija pri vladi, je ob tej priliki načelnik Zveze Ullreich zastopnika prehranjevalnega urada opisal položaj tobačnega delavstva z ozirom na prehrano. Zahteval ni le priboljškov tobačnim delavcem, marveč tudi sploh boljšo preskrbo tobačnega delavstva, tako, kakršno dobivajo uslužbenci v vojni industriji in na železnicah. Zastopnik prehranjevalnega urada, polkovnik Walterstorfer, je opozarjal, da dovolitev priboljškov tobačnim tvornicam, ne glede na to, da jih ni, tudi ni mogoče iz ozirov na razdeljevalni aparat.

Iz navedenega sledi, da se mora delati na temeljito preosnovno organizacije prehrane živil v tobačnih tvornicah. Izpremembe smo si že dolgo časa želeli. Priboljšek v živilih tobačnim tvornicam je bil že dosedaj nezadostno organiziran. Del tobačnih tvornic so pridružili vojnim zvezam. Delavstvo so nakazali socialno-demokratskim konzumnim društvom, kar je povzročilo marsikatero nezadovoljnost. Da se tudi tam ni vse ujemalo, nam dokazuje okolnost, ker smo se letošnjo pomlad radi neredne oddaje moke morali pritoževati. Tudi v krajih, kjer ne obstojajo take vojne zveze, razmere niso bile zadovoljive. Marsikatero občino so smatrale tobačne tvornice za breme in zavzemale stališče, naj skrbi država sama za preskrbo z živili svojih tobačnih tvornic. Vodstva tobačnih tvornic so pa pošiljala pritožujoče se delavstvo k občinam. Posledice so bile nevzdržljive razmere. Naš nasvet, naj se z ozirom na izjave polkovnika Walterstorferja prično pogajati s prehranjevalnim uradom o izstopu tobačnih tvornic iz sedanje organizacije in naj se ustanovi lastna organizacija za preskrbo tobačnih tvornic z živili, je sprejelo glavno ravnateljstvo. Z odločnostjo vodena pogajanja — urad ljudske prehrane je prvotno ugovarjal — so dosegla uspeh v popolni meri. Prehranjevalni urad je pritrdil ustanovitvi lastnih »skladišč živil za tobačne tvornice«.

Taka skladišča za živila nameravajo zdaj ustanoviti v kraju vsake tvornice, izveniški Dunaja, kjer ustanove za obe tvornici skupno skladišče. Vsako skladišče za živila dobi lastni odbor, v katerem bo šest delovnih oseb, od katerih jih izvoli delavstvo tri, tri bodo pa imenovali. Odborovega predsednika bo imenovalo glavno ravnateljstvo, vedno bo predsednik tvornični ravnatelj. Živil bodo dobivali v teh skladiščih: Aktivno tobačno delavstvo s svojci svojih rodbin, vpokojeno bivše delavstvo in sirote po umrlih delovnih osebah (zadnje v kolikor pridejo v poštev). Obratovati bodo pričela skladišča z živili začetkom oktobra, in sicer izven tvorničnega splotja.

S tem bi ustvarili predpogojev enakomerni in, kakor upamo, boljši preskrbi z živili. Seveda tudi skladišča živil ne bodo

neodvisna od splošnih prehranjevalnih težkoč, toda novoustvarjena samostojnost bo nudila le marsikaj izboljševalnih možnosti. Pričakujemo mnogo koristi delavstvu od njega. Novi aparat je tu, zdaj gre za to, da ga bodo dobro uporabljali. Naši zaupniki bodo drage volje sodelovali.

Kako se prideluje tobak.

V južnem delu Srbije sade tobak meseca maja. Če ga gledaš na njivi, so posamezne vrste oddaljene med seboj po dober črvelj. Ko dobro doraste, ga otrebijo plevela. Ko počne cveteti, cvetove potrgajo, da se tem bolje morejo razvijati listi. Le nekaj najlepše razvitih rastlin puste, da odcveto in dozore, da jih imajo za seme. Dober teden pozneje — početkom avgusta — se pričinja prvo branje. Tu oberejo vsaki rastlini spodnje od zemlje prašne liste in take, ki so vsled kake poškodbe orumeneli. Pri branju se listi zlagajo lepo drug na drugega in devajo v košaro. Doma nabirajo liste s pomočjo dolgih ostrih igel, rezanih iz pločevine, liste nabadajo na vrvico in napravljajo do poldrug meter dolge vence; te razpenjajo podobno girlandam v lesene okvirje, ali ob hodnikih med opore podobno kot ponekod koruzo, kjer jih more solnce dobro osušiti. Suhe liste zlagajo potem do 20 do 30 skupaj in jih vežejo v snopiče. Iz takih snopičev napravijo končno velike bale — do pol meira v premeru. Tako prodajajo tobak tovarnam. Pred vojsko so puščali v Belgradu take bale tobaka do 10 let v suhih skladiščih, da je dobil pri tem lepšo barvo in boljši okus. Danes se pušča tobak le do enega leta, in niti ne, da bi se uležal, a je zato tudi slabši. Pravijo, da se razrezan tobak nič več ne poboljša, če leži. — Najfinjši tobak je od drugega branja, ki se vrši osem do deset dni za prvim. Suša tobaku mnogo škoduje. — Kedar se tobak reže, se morajo listi napraviti vlažni, kar store tako, da jih zavijejo najprej v suho, potem pa v mokro cunj.

Obzornik.

Fürstenfeld. V svoji 13. številki z dne 2. julija 1918 si res dovoljuje »Tabakarbeiter« v svojem članku o posvetu zaupnikov v Fürstenseldu resnično velikanskih reči. Nič novega nam ni, ker naprtuje zopet krščanskim socialcem krivdo na vsem, kar ne gre po volji socijev. Je že tako: dokler bo dihal kak soci, ne bo drugače. »Tabakarbeiter« se smeši le sam, ko vali vso krivdo na nas, Enkrat piše, da smo mi krivi, ker štejejo sociji le 300 članov, ker so se izvedle volitve v bolniški odbor pod vtišom delavskih odpustitev, da se poslužuje klerikalizem v svoje namene krščanskih socialnih strokovnih organizacij. Krščanski socialci posnemajo v Fürstenseldu v vsem socije in delajo le na to, da zabranjujejo enoto delavstva. Nam je popolnoma vse eno, kar piše »Tabakarbeiter« o nas, da se nam ne zdi vredno podrobneje o tem govoriti. Saj delavstvo samo najbolj ve, če gre kdaj za kako zadevo, kaj se stori s strani socialnih demokratov in kako se zavzemajo za delavce, ako kdo potrebuje pomoči. Če hočemo biti nasproti »Tabakarbeiterju« odkritosrčni, mu pripoznaj-

mo, da smo bili v zadnjih vojnih letih premlačni v agitaciji, seveda le vsled pritiska sedanjih vojnih razmer. Gospod Pattermann nima nikakega povoda, da se jezi in nam očita, češ da povzročujemo mi neslogo, ker umevajo to bolje kakor mi sociji. In klerikalizem! To je tako vsakdanje besedičenje, da se nam nanj ne zdi vredno odgovarjati. Kaj naj bi razpravljali na zaupnem posvetu drugega, kakor da bi zabavljali čez krščanske socialce? Gospod Pattermann naj se zviija kakor se hoče, krščanskih socialcev ne bo nikdar mogel iztrebiti.

Fürstenfeld. Gospod asistent Riedl v cigaretni fabrikaciji si predstavlja, da si bo prislužil vsled svojega človekoljubnega obnašanja z delavci veliko srebrno svetinjo. Riedl živi v domišljiji, da živi med gotovimi elementi, ki ne marajo drugega, kakor največje surovosti. Vsled Riedlove prepovedi naj bi ne imela nobena delavka več kakor štiri ovojčke (Dekerl), da zavije ovoj (Deke). Če ostane taka delavka doma, navadno vzame njena sosedinja njenih reči, da se ne izgube. In če se kaj ne ujema, kar seveda ni izključeno, je seveda odgovorna prevzemalka za to. Gorje ji, če ni v strogih Redlovih očeh v milosti! Lahko se ji zgodi, da jo pokličejo v načelstveno pisarno, dasi ne ve, kaj je zagrešila, le ker pri gospodu Riedlu ni v milosti, še tudi gospod Riedl ne ve, zakaj je tako. Saj izpolnjuje vsaka prevzemalka svojo dolžnost, ker nobeni ni všeč, če se pri njenih ljudeh kaj zgodi, kar ni v redu. Če imajo še »špinarce« kako raztrgano cunj, da obrišejo desko, se Riedl jezi. Naj li desko in roke ližemo, da ohranimo snago? Dobro bi bilo, ako bi tako istočasno odpravili lakoto, katere, kakor se zdi, gospod Rindl do zdaj ni še čisto nič čutil, saj če sodimo to po njegovi precej debeli vnanjosti. Ne nosijo že itak delavke veliko bremen in skrbi, katere jim je naprtila vojska? Zdaj naj pa prenašajo še surovosti? Gospod Riedl, odpotujte na fronto! Tam so že štiri leta naši možje, boste vsaj spoznali nekaj vojske in se vrnili bolj šani nazaj.

Hajnbürg. Dne 11. julija je imela naša skupina mesečni shod. Naglašati moramo, da se je uvedba mesečnih shodov dobro izkazala in da je obisk vedno boljši. Ker gospod Arnold zdaj ni mogel govoriti, smo naprosili delavskega tajnika Toblerja iz Požuna, naj govori. Tobler je drage volje ustregel naši prošnji in je prišel še s tremi gospodi iz Požuna k nam. Tovariš Kirchmayer je otvoril ob 8. uri zvečer shod, pozdravil gospoda dekana, gospoda delavskega tajnika Toblerja in vse navzoče ter je podelil gospodu delavskemu tajniku Toblerju besedo. Delavski tajnik Tobler je naglašal, da ga zelo veseli, ker je prišel v stik z avstrijskimi tovariši in tovarišicami. Govoril je dve uri o predmetu »Vojska in ljudstvo«. Povabil je Hajnbürčane, naj 1. septembra obiščejo Požun. Veliko zborovalcev je izjavilo, da se bodo odzvali vabilu.

Linc. Shod krščanskega tobačnega delavstva krajevne skupine v Lincu je zboroval 12. julija v gostilni »Zum goldenen Brunnen«. Načelnikova namestnica je pozdravila vse navzoče, posebno z Dunaja došlo gospo Majeszky, in je otvorila zborovanje. Gospa Majeszky je govorila o

nezadostni višini draginjske doklade in je poročala, kaj vse je storila zveza, da se izboljša. Poročevalka je govorila tudi o vrednosti in o potrebi krščanske organizacije in je vzpodbujala navzoče, naj pridno agitirajo in pridobivajo novih članov organizaciji. Osebito je pozivala mladino, naj ne prepušča vsega dela odboru, marveč naj povsod pridno sodeluje, ker gre posebno mladini za to, da si zagotovi bodočnost. Poročevalki so vsi navzoči navdušeno pritrdjevali.

Besede o stavki v Novem Jičinu. Z Novega Jičina nam pišejo: Zasledujoč svojo glavno nalogo: boj proti krščanskim socialcem mora »Tabakarbeiter« temeljito izrabiti vsako priliko, da nas obrekuje. To je seveda tudi njegova glavna naloga, vsled česar ga upravičujemo ker drugače ne more obstajati. Z ozirom na to odgovorjamo tudi na njegova poročila o stavkah, a pripiše naj sam sebi, če odgovor ne izpade tako, kakor želi. V 12. številki nam je očital, da se nismo zanimali za glavno reč: za konec. Dejstvo je, da je odpadel tobačnemu delavstvu povod stavkanju, ker se je zagotovilo, da se nadomesti skrčenje moke. Ker pa klobučarji in tekstilni delavci niso dosegli nobenega zagotovila, ker ni bilo nič, je izjavilo tobačno delavstvo, da je solidarno z njimi in je štrajkalo naprej. Ker je doseglo tobačno delavstvo svoj stavljeni smoter, je pripustilo nadaljnje vodstvo drugim stavkajočim skupinam. Mi sodimo, da je bilo to čisto dosledno in da drugače sploh mogoče ni bilo, ker so stavile te skupine popolnoma drugačne zahteve, kakor n. pr.: o skrajšanju delovne dobe, o prostem sobotnem popoldnevu, o draginjski dokladi o takojšnjem sklepanju miru itd. Ta nam dokazuje, da ni moglo tobačno delavstvo prevzeti odgovornosti za zahteve drugih obratov. Če misli »Tabakarbeiter«, da je bil fiasko vsled Pattermannove navzočnosti še sijajnejši, se nočemo za to njegovo slavo prerokati. »Tabakarbeiter« se pritožuje, da je štrajk izbruhnil prepozno. Če bi se bil pričel v juliju ali avgustu 1917, bi bili lahko marsikaj dosegli. »Tabakarbeiterju«, ki mu pešajo možgani, moramo še nekoliko pomagati in ga opozarjati na lanski štrajk, ki ni izbruhnil v juliju, marveč že spomladi. Socialni demokrati so ga takrat vodili sami. Takrat so obetali povodom skrčenja množine moke delavcem zlatih gradov in vseh mogočih in nemogočih rečij. Sodrug Götzl se je peljal sam z ravnateljem Hucklom in z mestnim tajnikom v 1. razredu v Brno na namestništvo. Posledica je bila ista: nič ni, ničesar ne dobite. Radi verjamemo socialnim demokratom, da o lanskem štrajku ne govore radi, saj so očitali Götzlu lastni sodrugí razine reči, ko se je vrnil iz Brna. A v take notranje reči in tajnosti se nočemo vmešavati. O povodih se naši nazori tudi od njihovih razločujejo. Sodrugí niso letos zaman očitali Götzlu, da če je že pred tremi tedni vedel, da ničesar ni (član je namreč tukajšnjega gospodarskega odbora in kot tak deloma soodgovoren), zakaj ni nastopil proti štrajku, ki ne more doseči uspeha. Občutje ni bilo najboljše in slišati je moral marsikaterih reči. Svoj delež so dobili tudi drugi voditelji. Gotovo jim ni bilo všeč, ker so morali sami nositi odgovornost, ker jo niso mogli prevaliti na krščanske socialce. Toda kakor sedi sodrug

Götzl v visokem gospodarskem odseku, tako sede drugi v visokem prehranjevalnem uradu, ki sicer preživlja sam sebe, a na vse druge se ne ozira. V visokem prehranjevalnem uradu sedi socialno demokratični zastopnik državni poslanec dr. Renner in drugi z njim. Z ozirom na lanski pomladanski štrajk je obetal prehranjevalni urad po žetvi vsakovrstnih priboljškov: v preobilici smo plavali. 4000 vagonov ječmena, mogoče nekaj tisoč več, saj ni šlo tako natančno, so nakazali kratkim potom bedo trpečim pivovarjarjem, vseh mogočih reči: zdroba itd. so obljubovali. Po pravem socialno demokratičnem nauku so vse razdelili: vsakdo dobi svoj del, če tudi ne bo enak. A predno si je kdo predstavljal, se je delitev že končala, ker niso imeli več, kar bi še delili. Tak je bil položaj tri ali štiri mesece po lanski žetvi.

Obvestila Zveze.

Agitacijski uspehi. V Hajnburgu je vstopilo iznova meseca majnika 8, meseca junija pa 2 nova člana.

Odlikovanje. Na Dunaju Ottakringu sta bili odlikovani naši zaupni osebi gospa Ivana Majeszky in Alojzij Mučk z vojnim križem za civilne zasluge 4. razreda.

Kaj nam poročajo tovariški z bojišč. Z bojišča pozdravljata vse člane tovariša Karel Schmidt (Ottakring) in Rudolf Sommer (Fürstenfeld). Iz ruskega ujetništva se je vrnil tovariš Karel Kastner, svoječasní načelnik krajevne skupine v Lincu. Pisal nam je: Dne 15. septembra 1914 sem bil ranjen pri Laliszanyju v Galiciji in sem se potepal tri leta in osem mesecev okoli po Aziji, Sibiriji in celi Rusiji. Večkrat se mi je zelo slabo godilo, jokal sem in mislil, da ne bom več videl domače zemlje. Hvala Bogu! Zopet sem na domači zemlji.

Tovariš Ferdinand Schwab pošilja pozdravov s fronte v Palestini. O težkih bojih, katerih se je udeleževal od meseca majnika naprej, je pisal tovariš Schwab: Vsak dan se bijejo silni artiljerijski in letalni boji. Delam službo v opazovališču kot opazovalec in telefonist. Na stotine težkih granat so izbljuvale angleške topovske baterije na postojanko naših baterij. Danes (25. majnika) so vrgli sovražni topovi od 12. do 2. ure popoldne 197 granat na nas, več med njimi jih je bilo napolnjenih s plinom. Od ranega jutra do večera so brenčali sovražni letalci nad našimi glavami. Dne 25. majnika me je obstreljeval sovražni letalec s strojnico, a me ni ranil. Angleži streljajo iz zraka celo na posameznega moža. Angleži osredotočujejo svoje napade posebno na našo baterijo, ker je velikega kalibra (24cm možnar) v našem odseku in jim dela preglavic. Pozdravljam člane.

Socialne drobtine.

Zopet stroga naredba proti tihotapski kupčiji. Le škoda, da številne naredbe glede prehrane, ki preplavljajo vsak dan našo ljubo domovino, še niso tako preparirane, da bi jih uživali mesto rezancev ali pa magari kot okisano zelje. Prepoved za prepovedjo frfota pred našimi očmi, tako, da že res pozabljam, da imamo pregrešni in požrešni želodec v svojem telesu. Ta

nepotrebni spak! Kdor bere vse lepe naredbe in načrte, pa sam sedi ob bogati mizi, naravnost zavida požrešne zemljane in ne more prehvaliti birokratične skrbi in brige za prehrano nehvaležnega ljudstva. Čudili smo že večkrat tako zgražanje, zato se nam zdi primerno, da povemo, koliko dobi Ljubljčan glavnih živil. Nek Ljubljčan pripoveduje: Namesto moke sem dobil četrt kg fižola za 14 dni, to je na dan 7 fižolov, kruha dobim na dan 125 gramov (in še tega ne vsak dan); mesa dobim 14 gramov za vsak dan v tednu (toda ne vedno; masti sem dobil pred tremi meseci 20 dekagramov, to je za vsak dan niti 1 gram, krompirja sem dobil 3 kg pred petimi tedni, tako da smem pojesti, če ga zopet dobim dobim prihodnji teden, vsak teden dva cela krompirja. Ne zdi se mi vredno, da bi vam te stvari še dalje našteval, toda pomislite, kakšno je moje življenje. Tako malo dobim vsega, da če bi se hotel zastropiti s tem, kar dobim, bi moral jemati ta strup najmanj deset let, preden bi kaj zalegel. Veste tudi, da ni jajec, ni mleka, kvečjemu nekaj prazne zelenjave se še dobi. Gospodje izdajajo naredbe, prepovedujejo samopreskrbo, a drugega ne store ničesar. Krompir kopljejo že domala dva meseca, pa ga nikjer ni; to ni prehrana, to je izstradanje. Če vpoštevate, kako malo živil dobi delavstvo, pa jih kljub temu ni, potem morate biti prepričani, da vlada v vsem sistemu prava neumnost ali pa malomarnost: pokreplji, ali pa izvedite aprovizacijo drugače; eno ali drugo! Če ne morete, tudi povejte, naj jo oskrbuje ljudstvo samo.

Strogi ukrepi proti tihotapstvu žita in moke. Z ozirom na to, da se je v posameznih kronovinah zelo razširilo tihotapstvo žita in moke, ki tudi v manjšem obsegu ogroža možnost skupnega prehranjevanja, je izdal urad za ljudsko prehrano na politične oblasti stroge ukrepe, s katerim opozarja, da najstrožje nastopijo tako proti prodajalcem, kakor tudi proti kupcem žita in moke. Onim, ki se preskrbujejo sami, grozi nevarnost, da se jim utegne samopreskrbovalna pravica.

Nadrobna prodaja moke in mletvenih izdelkov. Kranjska deželna vlada razglasa: Določila §§ 2. in 7. ukaza z dne 14. februarja 1917. l., dež. zak. št. 7. in ukaz z dne 25. maja 1917., dež. zak. št. 26, se razveljavljata. § 2. ukaza z dne 14. februarja 1917. l., dež. zak. št. 7 naj se z naprej glasi tako: § 2. Za nadrobno prodajo mletvenih izdelkov se določajo za kilogram naslednje prodajne cene: moka za peko ogrska 2 K 58 vin., pšenični zдроб 1 K 58 vin., pšenična moka za kuho 1 K 58., pšenična krušna moka 1 K 06 vin., ržena enotna moka 1 K 06 vin., ajdova moka 1 K 58 vin., ječmenova krušna moka 1 K 07 vin., koruzni zдроб 1 K 58 vin., koruzna moka 1 K 06 vin., ovseni riž 1 K 58 vin., ješprenj 1 K 58 vin., prosena kaša 1 K 58 vin. — Te cene veljajo za kraje, ki so oddaljeni do pet kilometrov od železniške prejemne postaje. V krajih, oddaljenih več kot pet in do deset kilometrov, se zvišajo za nadrobno prodajo za en vinar pri kilogramu, in v krajih, oddaljenih več kot deset kilometrov, še za en vinar.

Izdelovanje in razpečavanje kruha in peciva. Deželna vlada razglasa: § 6. razglasa z dne 19. januarja 1918. l., dež. zak.

št. 6, se razveljavlja in naj se zanaprej glasi tako: Cena po določilih § 5. izdelanega sruha s težo 600 gramov se določa na 64 vin. — Peki in prodajalci kruha so dolžni na zahtevo oddati kruh v najmanjši teži 60 gramov za ceno 7 vin.

Trije brezmesni dnevi. Z 19. avgustom so se uvedli zopet trije brezmesni dnevi na teden. Za Ljubljano in tudi za vso našo deželo ta nova vladna odredba ne pride v poštev, ker imamo že sedaj najmanj 5 brezmesnih dni na teden; kajti 20 do 30 dkg mesa, ki ga dobivamo neredno, ni mogoče razdeliti na ves teden.

Podjetja pod državnim varstvom. Število podjetij, ki so bila v času od 2. sept. do 31. dec. 1917 pod državnim varstvom, znaša v Avstriji 1202; od teh je na Kranjskem šest.

Kruh pri nas in drugod. V Berlinu so zvišali ta teden cene kruha. Tudi množina kruha se je zvišala. Na vsakega prebivalca Berlina odpade odslej na teden 1850 gramov kruha, pri nas pa na vsakega prebivalca 1260 gramov. Za ta kruh bodo plačali Berlinci 97 pfenigov, mi pa bomo plačevali za manjši kruh 1 K 56 vin. Če računamo marko za 1 K 65 vin., bi stal berlinski kruh na teden v našem denarju 1 K 60 vin. V Berlinu dobe za samo 4 vin. 490 gramov kruha več kakor pri nas. Berlinski kruh je torej skoraj za eno tretjino bolj poceni kakor naš. Za isto množino kruha, kakor jo dobivamo mi, bodo plačali v Berlinu 1 K 9 vin., torej za 47 vin. manj kakor mi. Vrhu tega pa bo kruh v Berlinu prav gotovo mnogo boljši in tečnejši, kakor pri nas. Z ozirom na vsa ta dejstva se moramo vprašati za začudenjem, kako je mogel naš prehranjevalni minister v utemeljitvi zvišanja moke in kruha naglašati, da je kruh v Avstriji najcenejši v vseh državah, ki se nahajajo v vojni.

Ječmen za pivovarne. Kakor smo izvedeli, namerava letos vlada dati pivovarnam manj ječmena, kakor pretečeno leto. Lani so dobile avstrijske pivovarne samo 4 odstotke one množine ječmena, ki so ga porabile normalno pred vojno. Vsega skupaj so dobile lani pivovarne 2000 vagonov ječmena. Nekaterne pivovarne so morale variti dvojno pivo, in sicer boljše za industrijske delavce, ter razredčeno, približno 4 odstotno pivo za ostalo prebivalstvo. V zadnjih letih se je uvozilo jako mnogo piva iz Ogrske v Avstrijo; tam je namreč vlada odkazala 15 odstotkov ječmena in ne samo 4 odstotke, kakor pri nas. Tudi v Nemčiji so dobile pivovarne razmeroma ravno toliko ječmena, kakor ogrske. Nemške in ogrske pivovarne so dobile torej razmeroma skoro štirikrat več ječmena kakor avstrijske.

Užigalice se podraže. Na centralni komisiji za presojanje cen se vrše pogajanja za zvišanje cen užigalicami; v nadrobni prodaji bo stala škatljica 8 vin.

Cene sodavice se zopet zvišajo, tako razglša deželna zadruga izdelovalcev sodavice v Ljubljani. Vzrok: Podražitev izdelovalnih pomočkov.

Visoke cene za žrebce. Peštanski športni listi poročajo, da so bile dosežene pri poslednjih dražbah v žrebčarni Napa jedlih nenavadno visoke cene. Prodanih je bilo 29 konj za 973.000 kron, torej en konj povprečno za 33.000 kron. En konj je bil prodan celo za 71.000 kron.

Uvedba brezmesnih tednov. Prehranjevalni urad namerava uvesti brezmesne tedne. Vsak mesec nameravajo odrediti dva brezmesna tedna. Od nameravanega ukrepa bodo izvzeti armada, bolniki in sanatoriji.

Bombaž in volna s Kavkaza. Iz Tiflisa so pripeljali v Budimpešto 390.000 pudov bombaža, ki ga razdele med Nemčijo in Avstro-Ogrsko. Razen tega je došlo s Kavkaza 26 vagonov najboljše volne merino.

Pomanjkanje premoğa. Dunaj, 15. avgusta. Pri ministrskem predsedniku se je oglasila včeraj deputacija iz premogokopnega okoliša Kladno na Češkem pod vodstvom poslancev. Deputacija je prišla k vladi zaradi stiske glede premoğa. Mesto Kladno in okolica nima prav nobenega premoğa ter bi bilo treba vsaj za prvo silo nemudoma najmanj 100 vagonov. Za Kladno in okolico obstoja velika nevarnost, da se bodo morale zaradi pomanjkanja kuriva jeseni zapreti vse šole in bolnišnice in da tudi uradi ne bodo mogli uradovati. Premoğ iz kladenskih premogokopov se takoj izvozi, domače prebivalstvo in Češka pa od tega premoğa ne dobi nič.

Cene tihotapske moke padle. Na Dunaju so zvišali množino kruha, kar se je v tihotapski kupčiji moke pod roko precej poznalo in je padla cena moke za kilogram na 12 kron, med tem ko ej znašala pre že tudi 25 kron. V Ljubljani so cene moki pod roko še vedno zelo visoke: nularica stane kilogram 15 do 17 kron; merik nesmetega žita pa kupujejo na deželi navijalci cen po 200 do 240 kron.

Presojevalnice cen. Ustanovile so se presojevalnice cen, ki naj bi uravnavale cene. Kako razumejo posamezne presojevalnice cen svoj posel, kaže n. pr. presojevalnica cen v Rudolfovem. Ta je izdala svoje mnenje glede cen pri nadrobni prodaji klobukov tako, da je dovoljeno prodajalcu klobukov zaslužiti poleg stroškov vožnje in zapakanja še 40 odstotkov!!! Ako stane klobuk prodajalca 30 kron, sme ga prodati za 42 K in zaslužiti pri enem komadu 12 kron!! Če proda klobučarski trgovec 100 klobukov na teden, lahko zasluži 1200 K. Res: presojevalnica cen!! Ljubljanska presojevalnica pa dovoljuje 20 do 25 resp. 30 odstotkov!! (V Ljubljani so gospodje že bolj usmiljeni... V Novem mestu so pa »sami med seboj...«

Navijalci cen na žetnem dopustu. V Dunajskem Novem mestu je prijela drž. policija 10 navijalcev cen, ki so skoraj vsi v Galiciji doma. Živil, sukna, svile, sukanca, perila, obleke, so zaplenili pri njih v vrednosti nad 100.000 kron in dobili beležke o vlogah pri bankah do 35.000 K. Več med njimi so vojaki, ki so dobili žetni dopust za Galicijo, a ostali so ves čas v Dunajskem Novem mestu, kjer so navijali cene. Varnostni organi naj pač povsod tako odločno nastopajo, ker je to delo hvalnejše, kakor pa strogo nastopanje proti revežem z nahrbtnikom, v katerih nosijo naberačeno blago.

Proti tujcem na Salzburškem. Dne 14. avgusta je v Salzburgu več sto žensk priredilo demonstracijo proti tujcem. Posebna deputacija je šla na magistrat, kjer jo je vsled županove odsotnosti sprejel magistratni svetnik pl. Clession. Voditelj deputacije, trgovec Lackner, je rekel v svo-

jem govoru: »Pomagajte nam, gospod svetnik, drugače bomo morali proti tujcem poseči po samopomoči.« pl. Clession je izjavil, da tujcem na podlagi potepuškega zakona ni mogoče priti do živega, ker vlagajo rekurze. Najuspešnejše sredstvo je izstradanje; magistrat je zato odredil, da gostilne sploh ne dobe več mesa; odredba se bo strogo izvajala. — V tekočem mesecu se je javilo v Salzburgu že 7000 tujcev.

Kaj more vojak za sedanjo plačo kupiti? Še do današnjega dne plačujejo v Avstriji: prostaku 16 vin., poddesetniku 20 vin., desetniku 30 vin., četovodju 50 vin., naredniku 70 vin., bolnim vojakom v bolnišnicah dnevno 6 h (!!) Frontna doklada znaša 20 vin. — V Nemčiji pa znašajo plače od konca l. 1917 dnevno za prostaka 70 pf., za poddesetnika 80 pf., za sanitetnega poddesetnika 95 pf., za podčastnika 160 pf., za seržanta (četovodje) 225 pf., za narednika 253 pf. na fronti. V zaledju in drugače pa 50, 55, 75, 140, 200 in 230 pfenigov v gorenjem redu.

Boji na avstrijsko-ogrski meji s tihotapci. Tihotapstvo čez ogrsko mejo v Avstrijo se razvija v vedno večjem obsegu. Iz Vörthegyja se poroča, da so pričeli tihotapci nastopati s silo; da prebijajo, so se oborožili z revolverji na boj s stražniki meje. Pred dnevi je poskušala prebiti četa osmih tihotapcev čez mejo iz Ogrske v Avstrijo. Nosili so seveda živila. Ustavil jih je mejni vojak Emerih Szabo, a en tihotapec ga je ustrelil z revolverjem, drugi ga je pa zabodel v srce. Tihotapci so nato pobeželi. Vojaka so našli drugo jutro mrtvega. Orožniki so prijeli dva osumljenca. Nekoliko pozabljene povesti o »kontro-bantarjih« bodo kmalu zopet moderne.

Za 33 milijard papirnatega denarja so že natiskali po poročilu finančnega ministra. V tiskarni avstro-ogrške banke dela nad 1000 delavcev, in sicer v dveh »ših-tah«: eni od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldan; drugi od 4. ure popoldan do 11. ure ponoči. Vsi izdelujejo bankovce.

Ženski minister v — Ameriki. Iz Washingtona poročajo, da je poverila ameriška vlada gospodični Mary Andersonovi z namestniškim vodstvom delavskega ministrstva. Obenem je voditeljica ženske strokovne organizacije. Ženski minister! Amerikanci so res strašni ljudje!!

Kaj je milijarda? Da je milijarda tisoč milijonov, ve vsakdo. Milijarda pešcev, porazdeljena v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi ta vojska šla mimo, porazdeljena v kolone po 4 može v eni vrsti, bi trajalo neprestano 11 let. Na železnici bi ta orjaška vojska potrebovala 20 milijonov vagonov, v katerega vsakega bi moralo iti 50 mož. Ako računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vlak 200.000 km dolg; segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minuti odda 250 strelcev, bi morala sedem in pol let neprenehoma dan in noč streljati, da bi postrelila milijardo nabojev. Bogataš, katerega premoženje bi znašalo ravno milijardo kron, bi smel brez skrbi vsak dan izdati 1000 kron in ne bi mu bilo niti treba naložiti svojega premoženja na obresti, bi živel lahko 2740 let, da bi izdal poslednji tisočak. Ako vsako minuto našteješ do 200, bi moral devet in pol let neprestano šteti, da bi prišel do milijarde. Milijarda ur da lepo številce 114 let.